

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 28 (2018–2019), číslo 1

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v. Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 43 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

 geograficke.rozhledy
 geografickerozhledy

Výkonný redaktor: Miroslav Šifta

Redakční rada: Tereza Aubrechtová, Jan D. Bláha, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Martin Hanus, Klára Hulíková Tesárková, Libor Jelen, Petr Karas, Petr Knecht, Vincenc Kopeček, Jan Kopp, Stanislav Kraft, František Křižan, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Josef Kunc, Jakub Lysák, Miroslav Marada, Jiří Martínek, Tomáš Matějček, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezničková, Miroslav Šobr

Jazyková redakce: Marie Pospíšilová

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o.

Distribuci a předplatné zajišťuje jménem vydavatele firma SEND Předplatné.

Předplatné objednávejte na:

www.send.cz/geografickerozhledy.

Časopis vychází 5x ve školním roce. Roční předplatné 335 Kč. Cena za jednotlivé číslo 67 Kč. Redakční uzávěrka 30. 9. 2018, číslo 1 vyšlo 9. 10. 2018. Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha č. j. 139/92 – NP, ze dne 17. 11. 1992. MK ČR E 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční podporou Akademie věd ČR.

Foto na titulní straně:

Obecní dům stojí na místě bývalého Králova dvora na náměstí Republiky v Praze. Dílo architektů Antonína Balšánka a Osvalda Polívky je jednou z nejznámějších secesních staveb v Česku. Slavnostně otevřen byl 16. prosince 1912. Slouží především reprezentačním účelům a kulturním akcím (koncerty, výstavy). Největším sálem v budově je Smetanova síň.
Foto: Obecnidum.cz.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

Střední Evropa a území Československa mezi Západem a Východem (Aleš Nováček)	4
Podkarpatská Rus – naše divočina? (Jiří Martínek)	8
Osmičkové oslavy narozenin Československa (Tomáš Burda)	12
Vzpomínky na geografickou exkurzi v Sovětském svazu v srpnu 1968 (Ivan Bičík)	14

GEOGRAFIE A ŠKOLA

Geografia a história Česka v edukačnom systéme Slovenska (Ladislav Tolmáči, Daniel Gurňák, Rastislav Cákoci, Anna Mydlová)	18
Pěstování řepky – novodobý fenomén (nejen) české krajiny (Tomáš Matějček)	22

VĚDA, VÝZKUM, INOVACE

Stárnutí populace jako globální jev 21. století (Klára Hulíková Tesárková)	26
Roboti ve stárnoucím Japonsku (Zuzana Stuchlíková)	30
Podněstří – krizová oblast Moldavska (Daniel Jakubek)	34

AKTUALITY

38

Úvodník

Je říjen 2018, měsíc oslav výročí vzniku Československa. Sto let republiky je klíčovým tématem i pro Geografické rozhledy, které jsou na startu již svého 28. ročníku. Území Československa je součástí střední Evropy. Kam se ale zařadit dále? Úvodní článek sleduje, kdy a proč lze území Česka a Slovenska vnímat jako součást evropského Západu nebo naopak Východu, a jak se toto postavení měnilo v průběhu stoleté česko-slovenské historie. Připomínáme trochu zapomenutou nejvýchodnější část meziválečného Československa, Podkarpatskou Rus. Věnujeme se dalším důležitým mezníkům historie Československa, především těm, které proběhly v tzv. osmičkových rocích. Svým nezaměnitelným způsobem přibližuje své prožitky ze srpna 1968 bývalý dlouholetý šéfredaktor Geografických rozhledů doc. Ivan Bičík, pobývající v inkriminované době na exkurzi v Sovětském svazu. Hranice Československa toto číslo „překračuje“ představením situace v prorusky orientovaném Podněstří, neuznaném separatistickém státu v rámci Moldavska.

Za pouhých 25 let od rozpadu společného státu se zásadně změnilo postavení geografie Česka i historie českých zemí ve vzdělávacím procesu na Slovensku, a tím pádem i povědomí mladé slovenské generace o „svých nejbližších sousedech“. Zajímavý, ve výuce dobře využitelný, je pohled na „žlutou českou krajinu“, fenomén pěstování řepky olejky, z mnoha úhlů pohledu.

Ke globálnímu měřítku se téma čísla posouvá diskutováním stárnutí populace, jevu, který výrazně postihuje i českou a slovenskou společnost. Možností, jak následky stárnutí populace eliminovat, je nahrazení lidské práce prací robotů, jejichž pojmenování se stoletého výročí dočká zanedlouho. Bratři Čapkové uvedli slovo „robot“ v život premiérou divadelní hry R.U.R. dne 2. ledna 1921 v Hradci Králové.

Nahlédněte s námi do minulosti a zamyslete se také nad budoucími prognózami vývoje konkrétních lokalit i lidské společnosti v globální úrovni. Přejeme příjemné čtení!

Miroslav Šifta